

Деякі питання правового регулювання виконання покарань щодо засуджених жінок

Піжєвська А.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Корчинський В.О.*

Проблеми жіночої злочинності та боротьби з нею посідають особливе місце в політиці нашої держави, хоча засуджені жінки становлять меншу частку порівняно з числом засуджених чоловіків.

Важливим принципом кримінально-виконавчого законодавства є принцип рівності засуджених перед законом.

Разом із тим рівність засуджених перед законом не означає рівності умов відбування покарання. Вони диференціюються залежно від статі, віку та інших обставин. Наприклад, визначення для жінок більш м'яких умов тримання й відсутність для них установ найсуворіших рівнів безпеки не може вважатися як дарований жінкам привілей і як порушення рівності критеріїв визначення змісту й розмірів кримінальної відповідальності.

Жінки, засуджені до позбавлення волі – специфічна категорія засуджених, яка потребує особливого механізму подолання негативних наслідків покарання, досягнення мети виправлення. Враховуючи значну роль психологічного розвитку ще й певних психофізіологічних особливостей жінок, їх емоцій, неусвідомлених переживань на цю рівні підсвідомого, педагогічний вплив на цю категорію засуджених повинен бути психолого-педагогічною діяльністю.

У світі жінки складають незначну частку від усіх, хто позбавлений волі (близько 5%). Відсоток жінок серед персоналу також незначний. Оскільки переважне число ув'язнених – це чоловіки, керівництво системами виконання покарань здійснюється з розрахунку на них. У жорсткій, закритій тюремній атмосфері жінки є особливо вразливими. Досвід показує, що чоловіки (як персонал, так і ув'язнені) часто фізично, емоційно та сексуально принижують жінок. Інша складність пов'язана з роллю жінки в родині. Оскільки на жінках у більшості випадків лежить відповідальність за родину та дітей, їх ув'язнення може потягнути за собою серйозні проблеми як для них, так і для їх родин.

Жінки-ув'язнені стикаються з серйозними проблемами при їх звільненні, оскільки їм складніше знайти роботу та пристосуватися.

Тому, основні міжнародні документи, які визначають базові підходи до поводження з засудженими жінками в місцях позбавлення волі, передбачають:

– Чоловіків та жінок необхідно, по можливості, утримувати в окремих установах: якщо ж чоловіки та жінки утримуються в одній і тій же установі, то жінок необхідно розміщувати у зовсім окремих приміщеннях (правило 8 а, б МСП). Подібні правила містяться й у ЄТП.

– Жіночі установи повинні мати особливі приміщення для догляду за вагітними жінками та породіллями. Там, де це можливо, слід піклуватися про те, щоб пологи відбувалися не в'язниці, а цивільному шпиталі. Якщо ж дитина народжується у в'язниці, про це не слід зазначати в її свідоцтві про народження (правило 23.1. МСП).

– Там, де засудженим-матерям дозволяється залишати дітей при собі, потрібно передбачити створення ясел з кваліфікованим персоналом, куди дітей потрібно поміщувати на період, коли вони не користуються піклуванням матерів (правило 23.2. МСП).

– У закладах, де тримаються як чоловіки, так і жінки, жіноче відділення повинно перебувати у віданні відповідального співробітника жіночої статі, в руках якого мають бути ключі від даного відділення (правило 53.1. МСП).

– Співробітники чоловічої статі допускаються до жіночого відділення лише у супроводі працівників жіночої статі (правило 53.2. МСП).

– Піклування про жінках в ув'язненні та нагляд за ними слід покладати лише на персонал жіночої статі. Це не повинно, водночас, заважати співробітникам чоловічої статі, зокрема лікарям, вчителям, виконувати свої професійні обов'язки в жіночих установах або відділеннях (правило 53.3. МСП).

Ув'язненим жінкам також має бути дозволено народжувати поза межами пенітенціарної установи, а у випадку народження дитини у місцях ув'язнення адміністрація повинна надавати жінці необхідну підтримку та засоби обслуговування.

Станом на 1 липня 2014 року в установах Державної кримінально-виконавчої служби України перебувало 7,1 тис. засуджених жінок, з яких - 94 неповнолітніх, 21 засуджена до довічного позбавлення волі. Крім того, у слідчих ізоляторах тримаються під вартою 2,3 тис. жінок, на обліку в кримінально-виконавчих інспекціях засуджено до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі перебуває 15,4 тис. жінок.

У всіх виправних колоніях проводиться робота з організації загальноосвітнього навчання засуджених жінок. На даний час при кожній такій установі функціонують загальноосвітні навчальні заклади. Середню освіту в цих закладах набувають близько 1027 засуджених жінок. У вищих навчальних закладах за заочною формою навчаються вже 10 осіб. У зв'язку з тим, що для процесу адаптації жінок після звільнення вагомим місцем має оволодіння професією, в установах створені умови для суспільно-корисної праці та професійного навчання.

Таким чином, в реформування кримінально-виконавчої системи закладені положення, що передбачають сприяння адаптації засуджених жінок як до умов відбуття кримінального покарання в місцях позбавлення волі, так і підготовку їх до повноцінного життя на волі.

Список використаних джерел:

1. Резніченко Г. С. Особливості відбування покарання у вигляді позбавлення волі вагітними жінками та жінками, які мають дітей у віці до трьох років / Г. С. Резніченко // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2005. – № 4 (II). – С. 10-15.
2. Резніченко Г. С. Проблеми застосування інституту переведення на поліпшені умови утримання щодо засуджених до позбавлення волі жінок / Г. С. Резніченко // V звітна конференція наук.-пед. складу Одеськ. держ. ун-ту внутр. справ, 16 травня 2008 р. : тези доп. – Одеса : МВС України, Одеськ. держ. ун-т внутр. справ, 2008. – С. 129-131.
3. Правова та соціально-виховна робота із засудженими жінками / За заг. ред. проф. Калашник Н.Г. – Київ, 2008. – 168 с.
4. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями, 1957. – Перший Конгрес ООН.